

Івахненко В. М.,
*канд. екон. наук, професор кафедри обліку в кредитних
і бюджетних установах та економічного аналізу,*
Кириченко К.Г.,
аспірант кафедри фінансів,
**ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»**

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансова діяльність підприємства може вивчатися шляхом оцінки його фінансового стану на підставі звітності та із залученням іншої необхідної інформації. Складні, багатовекторні і часто суперечливі фінансові процеси знаходять відображення в численних показниках фінансової звітності. Жоден із них сам по собі не дає достатньої інформації для вичерпної оцінки фінансового стану підприємства. Таким чином, виникає проблема формування системи ключових фінансових показників, а потім обґрунтованого синтезу їх значень для визначення однозначної оцінки фінансового стану підприємства.

Сьогодні очевидна необхідність поділу фінансового аналізу на швидкий *попередній, або експрес-аналіз*, і повний та більш *поглиблений* аналіз фінансовій діяльності. Мета *експрес-аналізу* — визначення оперативної і простої у виконанні оцінки фінансового стану підприємства. Такий аналіз не повинен займати багато часу, потребувати якихось складних, трудомістких розрахунків і розгалуженої системи інформаційних джерел. На жаль, існуючі методики експрес-аналізу (наприклад, «читання» балансу) не дають змоги оперативно та реально оцінювати рівень фінансового стану підприємства. Причому розрахунок загальновідомих фінансових коефіцієнтів — не лише зайва справа, а й невинуватено затримує завершення аналізу.

Чітке розуміння сутності фінансового стану підприємства як певного рівня його *платоспроможності* дозволяє зосередити увагу аналітиків у першу чергу на наявності та динаміці залишків грошових коштів, стану платіжної дисципліни на певну дату. Треба також додатково проаналізувати суми заборгованості з короткострокових кредитів банків, кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги, розрахунки з бюджетом, з оплати праці. При цьому наявність несплачених своєчасно боргів, особливо затримки виплати заробітної плати власним працівникам підтверджує негативну оцінку фінансової діяльності, а отже, і відповідно фінансового стану підприємства.

Аналіз фінансового стану підприємства за певний період (місяць, квартал, рік) у принципі потребує з'ясування «платоспроможності на підставі сукупності відповідних показників за окремими датами або відносно короткими відрізками часу. Неоцінену послугу тут можуть дати щоденні банківські випуски з розрахункового рахунку (особливо одна сума — залишок коштів на кінець операційного дня). У зв'язку з цим справжньою підмогою для аналітиків були би у річному звіті ф.5 «Примітки до фінансової звітності», таблиця VI дані щодо залишків грошових коштів в кінці кожного місяця (а не як зараз, лише в кінці року).

Залежно від встановленого при аналізі характеру платоспроможності можна виділити такі чотири основні стадії фінансового стану підприємства:

— *добрий фінансовий стан (постійна платоспроможність);*

— *хиткий фінансовий стан* (тимчасові, незначні фінансові труднощі — несвоєчасне повернення кредитів банку, затримка окремих платежів бюджету і постачальникам тощо);

— *скрутний фінансовий стан* (регулярна і значна несплата боргів, постійна неплатоспроможність і відсутність у підприємства вільних грошових коштів);

— *критичне погіршення фінансового стану, або банкрутство* (пов'язане насамперед з нерентабельністю виробництва або його зупинкою, наявністю великої заборгованості, яку підприємство не має змоги сплатити).

Аналіз фінансового стану підприємства потребує традиційно прискіпливого вивчення факторів, що на нього впливають. Усе розмаїття кількісних факторів можна об'єднати в один як зміну загальної суми оборотних активів, а тоді єдиним якісним фактором буде оборотність оборотних активів. Загальний їх вплив зумовлює отриману у звітному періоді підприємством суму грошових коштів (за мінусом прибутку чи збитку), або обсяг реалізації продукції за собівартістю.

Завершуючи аналіз фінансового стану, слід дати йому розгорнуту оцінку, зазначити найважливіші обставини і чинники, які його сформували, а також вказати на наявні резерви. Що стосується фінансових резервів, то, в першу чергу, слід зосередити увагу на тих сумах оборотних активів, які припинили свій поступальний рух і накопичилися у зайвих запасах або в нерухомих сумах дебіторської заборгованості. Погіршення фінансового стану може бути як наслідок фатального збігу кількох згубних зовнішніх обставин, так і власних поточних управлінських зволікань чи непродуманої стратегії розвитку підприємства.

Література

1. *Івахненко В.М.* Курс економічного аналізу: Навч. посіб. — 5-те вид. переробл. і доп. — К.: Знання, 2006. — 220 с.
2. *Івахненко В.М.* Теорія економічного аналізу: Навчальний посібник. — К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. — 352 с.

Калабухова С. В.,

*канд. екон. наук, професор кафедри обліку в кредитних
і бюджетних установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

РОЛЬ І МІСЦЕ БУХГАЛТЕРСЬКОГО АНАЛІЗУ В ЕКОНОМІЧНІЙ НАУЦІ ТА ПРАКТИЦІ

Збільшення потоків і масивів документально зафіксованої інформації на підприємствах, необхідність перероблення інформації та включення її до системи організаційних комунікацій, необхідність пошуку існуючих зв'язків між окремими видами інформації про економічні явища зумовлюють посилення значущості аналітичного компонента в діяльності підприємств. Тому в останніх публікаціях спостерігається підвищення уваги дослідників до різних аспектів аналітичної діяльності на підприємствах.

Специфіка аналітичної діяльності в управлінських структурах вітчизняних підприємств полягає в тому, що вона «вбудована» у процес управління, тому до неї пред'являються особливі вимоги щодо оперативності підготовки матеріалів, їхньої вірогідності й обґрунтованості. За таких умов саме бухгалтерська аналітика максимально сприятиме виконанню загальних функцій управління підприємством — планування, організації, регулювання, стимулювання та контролю, кожна з яких потребує відповідного до змісту, форми, обсягу, місця й часу подання даних. Адже лише джерела облікового характеру є тією інформаційною базою, яка відображає юридично доказові результати суцільного та безперервного спостереження господарських операцій на підприємстві.

Змісту поняття «бухгалтерська аналітика» властива певна конкретна грань обсягу поняття «аналітика», яка уособлює ставлення до облікової інформації як до ресурсу опанування засобів отримання, накопичення, зберігання, обробки та видачі інформації фінансовій службі. Необхідно зауважити, що у вітчизняній науці відбувається отождествлення понять бухгалтерського аналізу і